

NIEUWSBRIEF

30e jaargang nr.2 - Driemaandelijks: JANUARI 2016
Erkeningsnummer P508189 - Afgiftekantoor 8900 Ieper
Papencardekenstraat 53 - 2900 Schoten - info@divo.be - www.divo.be

Divo
Directies vrij onderwijs

INHOUD.

1	Van de redactie	2
2	Verslag Stuurgroepvergadering 15 november 2015	5
3	Inleiding op de Studiedag	9
4	Verslag van de Studiedag op 4 december 2015	12
5	Netwerken@studiedag	23
6	Evaluatie van de studiedag	26
7	Stuurgroep	28

1 VANWEGE DE REDACTIE.

Een momentum - 'Ze moeten maar ...' ... met achteraan 'Nieuwjaarswensen'

We zijn al efkes in 2016 als je dit editoriaal leest. Als 'jonge' editoriaal schrijver voor de nieuwsbrief van DIVO permitteer ik me nog alle vrijheden. Zelfs de vrijheid om een editoriaal te schrijven zonder doelgerichte inhoud waarbij slechts de vragen en suggesties inhoud kunnen krijgen in de hoofden van de lezers. Je kan dit evalueren als een bijdrage zonder visie of voldoende corpus, je kan dit evalueren als een deemoedige outing van 'niet meer zeker weten'.

De laatste maanden heb ik nogal wat gesprekken met mensen uit alle hoeken. Het gesprek over onze wereld en onze maatschappij wordt uitgedaagd door de aanslagen in Parijs in november.

'Nous sommes en guerre', dixit Francois Hollande. We hoorden dit eerder al in het 'Amerikaans'.

'We moeten onze Westerse democratische waarden verdedigen'.

'We moeten die gemeenten opkuisen'

'We zullen IS uitroeien'

'We moeten in het onderwijs meer inzetten op opvoeding in burgerzin'.

Uitvergroet komt dit in de media, met ronkende verklaringen er bovenop.

In informele gesprekken, 'en petit comité', op kleine evenementen ergens in Vlaanderen:

'Ze moeten maar onze waarden aannemen. Wie niet horen wil moet voelen'.

'Je kan niet blijven investeren in overleg en begeleiding' - Een stadspoliticus.

'Onderwijs is per definitie niet democratisch' - Een gewezen verantwoordelijke van onderwijs in Vlaanderen, op andere momenten gesteund door collega-schooldirecteurs.

'Wij moeten ons niets aantrekken van de andere syndicale organisaties. Ze moeten ook maar ...' - Een vrijgestelde van een syndicale organisatie.

'Toch jammer dat er geen organisaties meer zijn die de christelijke waarden vertalen en uitdragen' - Een ex-bedrijfsleider op een benefiethapening, lid van een serviceclub.

Als het over christelijke inspiratie gaat, wordt een

bijzondere gevoeligheid bij mij geraakt. Voor mij is de 'blijde boodschap' nog altijd een inspiratiebron die me steeds heeft geleid in het graag zien van mensen, klein en groot, los van herkomst en gedrag, gericht op hun persoonlijke groei en kansen op emancipatie, zonder onderscheid, zonder voorwaarden, zonder grenzen. Als een missie.

Dit nieuwe jaar, na alle gebeurtenissen van 2015, kan een momentum zijn waarop in eerste instantie onderwijs, een deel ervan of alomvattend, geïnspireerd door humaniteit, 'fundamenteel' stil staat. Radicaal ophouden met hollen achter situaties, onvoorwaardelijk de discussie aangaan met zichzelf. Zoeken om een consent te bereiken over essentiële doelstellingen van onderwijs dat emancipatorisch is: waar nodig naar materiële basisnoden van meer dan 15 % van de jongeren, zeer zeker naar de psychische basisnoden van erkenning, waardering, mogen deel nemen, er bij horen.

Mag dit editoriaal ook een uitnodiging zijn voor DIVO om in eigen boezem te kijken en op de barricades te staan voor een begeesterende inspiratie met als basis de 'blijde boodschap'? Naast de opgelegde doelstellingen in leerplannen, goedgekeurd door een democratisch verkozen parlement, naast de leerwinst en leefwinst vanuit een resultaatgerichte optie, kan gezocht worden naar een leiderschap door dirigenten, directieleden, die aan medewerkers, leerlingen, ouders wegen wijzen naar meer 'well-bevinden'. 'The well to be' vinden in onze scholen, in onze maatschappij, in onze wereld.

Een wereld, onze beperkte wereld hier in Vlaanderen, die, als het over investeringen gaat in niet-direct-winstgevende-mensen-voor-mensen, geconfronteerd wordt met tekorten aan financiële middelen. Besparingen, TINA, modelgecorrleerd. Terecht of niet. Begrenzingen.

Einstein zou ooit aangegeven hebben dat 'binnen de grenzen evenveel creativiteit mogelijk is als buiten de grenzen'. Omdat directies zeker in de na-Einstein-periode geboren zijn, leunen ze overduidelijk meer aan bij 'kwantumwezens' met eigenschappen van golven en deeltjes terzelfdertijd, met verstregeling van karrevrachten aan uitdagingen, met superpositie om op hetzelfde moment en los van afstand op alles of bijna alles een antwoord te formuleren ...

Deze dirigenten van vandaag en morgen wil ik graag mijn/onzes DIVO-nieuwjaarswensen aanbieden, gestoeld op de ontkiemende inzichten van wetenschap en psychologie, geënt op een sterkte-zwakte analyse, SMART.

We wensen jou voor 2016 het ongewoon buitengewoon profiel toe met: Sweatness – sterke, stevige, doorleefde zacht(moedigheid)

Wellness – specialist in welbevinden van jezelf, je medewerkers, leerlingen en ouders

Obscurity – een duistere kant als keerzijde van al je talenten omdat 'La perfection n'est pas de ce monde' ook voor directies geldt

Turtelness – voor meer informatie zie het boek 'De 7 geheimen van de schildpad'. *

Zo hebben we ook onze stuurgroepleden graag ... om binnen de begrenzing van schoolmuren, decreten, verworvenheden en financiële middelen, de scheppers te zijn van nieuwe inzichten, gedeeld met zoveel mogelijk partners.

Een blij en blijmakend 2016.

Etienne Carrette

**'De 7 geheimen van de schildpad' van Aljoscha Long en Ronald Schweppe openbaart 7 geheimen op weg naar meer welbevinden, geluk en geborgenheid in jezelf.*

Kalmte

Langzaamheid

Vastberadenheid

Veranderbaarheid

Soberheid

Ingekeerdheid

Vredelievendheid

VERSLAG VAN DE STUURGROEPVERGADERING VAN 10 NOVEMBER 2015 (leper)

Op de vergadering van 10 november werden de laatste afspraken gemaakt voor de studiedag van 4 december. Op 28 oktober waren er 125 betalende leden geregistreerd (ondertussen is dat aantal gegroeid). Dat betekent dat op dat moment ongeveer 20 % van onze doelgroep effectief lid is van de vereniging. Dat willen we graag verhogen, maar een aantal elementen bemoeilijken de ledenwerving. Een ervan is de snelle wissels bij de directieleden, een ander is het feit dat directies meer en meer als team werken en zich dan als team via één directeur lid maken. Er leeft bij een aantal potentiële leden de perceptie dat DIVO een soort vakbond zou zijn. Dat laatste is duidelijk niet het geval! DIVO wil op de eerste plaats de directieleden van het secundair katholiek onderwijs (gewoon en buitengewoon) verenigen en via een Vlaanderen-brede vertegenwoordiging in de stuurgroep, een klankbord- en adviserende functie hebben tegenover de makers en actoren van het macro-onderwijsbeleid. De insteek daarbij is de werkbaarheid van het directieambt. DIVO heeft contacten met leidinggevendenden bij Agodi, Katholiek Onderwijs Vlaanderen en C.O.C. DIVO heeft een vertegenwoordiger in de VLOR. Het succes van DIVO dient vooral te worden afgewogen aan de mate waarin het erin slaagt gesprekspartner te zijn van de belangrijke spelers in het onderwijsbeleid en de mate waarin het voeling houdt bij wat er leeft op het directieveld. Om die rol geloofwaardig te kunnen spelen is uw lidmaatschap onontbeerlijk.

SWOT-analyse

De stuurgroep heeft zichzelf doorgelicht aan de hand van een SWOT-analyse waarbij sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen werden onderzocht.

De sterkte van de vereniging uit zich vooral in het feit dat ze effectief bestaat en actief is op het onderwijsveld. Het is niet onbelangrijk dat er een instantie is die de directies verenigt en vertegenwoordigt. De vakbonden richten zich hoofdzakelijk op het onderwijzend personeel. Het feit dat we geen vakbond zijn die met 'eisen' in officiële onderhandelingen aan tafel komt, maakt dat we met alle partijen 'on speaking terms' zijn en vrij onze bekommernissen kunnen uiten. De vertegenwoordiging in de stuurgroep beslaat effectief heel Vlaanderen en Brussel. Het betreft telkens mensen met een sterke operationele kennis. De communicatiemiddelen via Nieuwsbrief, website, facebook en LinkedIn worden zo goed mogelijk uitgebouwd en het macrobeleid neemt ons serieus als gesprekspartner. De jaarlijkse studiedag wordt goed bijgewoond en uit de evaluaties kunnen we opmaken dat de waardering van de deelnemers gemiddeld positief is. De studiedag is tevens een netwerkdag waarbij de aanwezige vertegenwoordigers van het macrobeleid aanspreekbaar zijn. De vereniging beschouwt zowel directeurs als adjunct-directeurs als volwaardige partners in het directieteam.

Onze zwakte wordt vooral gedefinieerd in termen van tijd en continuïteit in de betrokkenheid van de stuurgroepleden ten aanzien van de doelstellingen van de vereniging. Het betreft – op enkele 'gepensioneerde' logistieke medewerkers na - allemaal mensen die zelf in het veld staan hetzij als algemeen directeur, coördinerend directeur, directeur of adjunct-directeur. Hun dagtaak eist hen volledig op. Binnen de stuurgroep is de operationele situatie waarin directies werken soms

erg verschillend. Op zich is dit ook een sterkte, maar het maakt een consensus niet altijd evident. Het blijft een feit dat DIVO niet aan de tafel zit waar de werkelijke beslissers zitten. Het blijft dus een uitdaging om die beslissers zoveel mogelijk naar ons te doen luisteren. De foute perceptie van sommigen dat we een vakbond zijn hebben we in de inleiding reeds toegelicht.

De kansen die we als vereniging hebben zijn toch niet te onderschatten. Daarvoor komen we terug op onze contacten met de grote onderwijs actoren (Agodi, het kabinet van de Minister, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, C.O.C., VLOR, ...). DIVO kan zich onafhankelijk opstellen door het feit dat er geen concrete banden zijn met deze actoren afzonderlijk. Er kan vrij worden nagedacht, al staat dit soms haaks op de bestaande regelcultuur. DIVO kan communiceren met de ganse doelgroep via nieuwsbrief, website, facebook en mailings. DIVO heeft in de loop der jaren een netwerk uitgebouwd dat de drempels laag heeft gemaakt. DIVO kan bij herstructurering van overlegorganen een vertegenwoordiging claimen. Aan de communicatiemiddelen kan duidelijk nog gesleuteld worden: optimalisering van Nieuwsbrief, website, ...

Bedreigingen zitten hem vooral in het missen van de boot in een snel wijzigend onderwijslandschap. Daarom moeten de stuurgroepleden alert blijven, zich goed informeren, hun netwerk consulteren en de positie van de directie in op til zijnde veranderingen kritisch opvolgen en waar het kan bijsturen (we denken aan BOS, de positie van de vakbonden, de carrousel van directiewissels, de positie tegenover de schoolbesturen, ...). De stuurgroep moet ook attent zijn om tijdig voor verjonging te zorgen. Het stellen van realistische doelstellingen moet een zorg zijn in functie van de geloofwaardigheid.

Tot zover een overzicht van de belangrijkste elementen uit de SWOT-analyse. We kunnen ons echter voorstellen dat jij als lezer hier nog de nodige bedenkingen en aanvullingen bij kunt maken. Laat ze ons gerust weten via info@divo.be. Jullie zijn immers de actoren op het brede Vlaamse en Brusselse onderwijsveld en we willen jullie polsslag blijven voelen.

En verder ...

Maité Schiepers en Robert Vergauwen brachten verslag uit van **ROK**. De dag werd als zinvol en vruchtbaar ervaren. De elementen die werden doorgegeven van wat werd meegegeven in functie van de kwaliteitsverbetering van de onderwijsinspectie waren: leerlingen centraal stellen, de mogelijkheid tot het opzetten van pilootprojecten, verlostelsels inkrimpen, borgen wat goed is, duurzaamheid ...

De onderhandelingen over het **loopbaanpact** zijn gestart. De eerste besprekingen verliepen moeizaam. De vakbonden houden vast aan de prestatieregeling en de bekwaamheidsbewijzen. Het element 'schoolopdracht' ligt voor hen moeilijk. Katholiek Onderwijs Vlaanderen wil de discussie over de noemer heropenen om op die manier andere besparingen (180 miljoen) te kunnen compenseren, zeg maar ongedaan te maken. Het gesprek van DIVO met het Kabinet van Minister Crevits (zie vorige Nieuwsbrief) stond trouwens in functie van die onderhandelingen. Daarin werd gepleit voor een ambtvergoeding en opheffing van anomalieën in de bezoldiging (we denken aan adjunct-directeurs en directeurs van BuSO). De functies die we via onderwijsvremde wetgeving moeten inrichten met eigen middelen kwamen tevens ter sprake. De minister heeft zich voorgenomen om hiermee in maart te landen ...

Ten slotte werd er aandacht gevraagd voor de opstart van de 'capaciteitsmonitor'. In Antwerpen werd hier reeds mee begonnen, maar in andere regio's nog niet. Theo Gorssen merkt op dat men zich op gemeenten fixeert en dat men ervan uitgaat dat de mobiliteit perfect is. Dat is niet zo! Het dient per school te worden bekeken. We dienen alert te zijn voor een te wiskundige benadering van de regio. Er zijn heel wat variabelen die dienen te worden afgewogen: de vluchtelingenproblematiek, stad versus platte land, diversiteit binnen de stad, ... Robert Vergauwen voegt eraan toe dat men geen schrik mag hebben om de bovenvermelde zaken aan te kaarten en zo de buurtmonitor aan te passen aan de regio en de plaatselijke situatie. In Antwerpen heeft men dat gedaan en alleen die werkwijze leidt tot een goede capaciteitsmonitor.

De volgende stuurgroepvergadering heeft plaats te Mol op 4 februari 2016.

Geert Ryssen (met dank aan Karin Wuyts)

INLEIDING DOOR VOORZITTER ROBERT VERGAUWEN OP DE STUDIEDAG VAN 4 SEPTEMBER 2015

Beste genodigden, sprekers en collega's

Ik ben blij dat u hier allemaal veilig geraakt zijn en laat me u van harte welkom heten op onze jaarlijkse studiedag in het vertrouwde huis.

'Van Socrates tot .com' is geen evidente titel, maar op vraag van het veld willen we vandaag dieper ingaan op de vele data, die we dagelijks binnen krijgen en wat we daar dan mee doen.

Socrates had nog tijd om op straat te filosoferen met voorbijgangers: hij stelde alles en iedereen ter discussie en belichaamde toen al het tegendeel van de oppervlakkigheid die vandaag onze wereld domineert. Hij drong erop aan na te denken over het leven en dat vinden we vaak terug in de huidige opvoedingsprojecten van onze scholen: leerlingen vormen tot kritische burgers.

We worden vandaag gedigitaliseerd: we zijn voortdurend online met de wereld, we worden bestookt met informatie, we mailen, we sms'en, we tweeten, we swappen, we instagrammen erop los. Maar worden we er beter van?

We appen naar lucht en we worden gemonitord met een stappenteller, een hartslagmeter en ons slaappatroon wordt in kaart gebracht, een vork licht op als we te veel eten. Big Brother is constant aanwezig. Maar voelen we ons beter? Het gaat hard. Gisteren slimme telefoons, vandaag zelfrijdende auto's en morgen intelligente robots. De digitale revolutie komt op kruissnelheid en raast over ons ten koste van onze privacy.

We moeten ons ervoor hoeden onszelf niet te verliezen in de datastroom, want we zijn als mens nog nooit een deel geweest van een omgeving die we niet kunnen zien, horen of ruiken. De nieuwe technologieën plaatsen ons in een andere leefwereld. En hierdoor verandert de context waarbinnen we onderwijs moeten organiseren.

De grote uitdaging ligt in het onderwijs, dat vastzit in structuren, gericht op het verleden (minstens gedateerd) waarbij onderwijzend personeel strak omlijnde functiebeschrijvingen heeft met gebetonneerde prestatieregelingen. Dit alles werkt in een omgeving gericht op consolidatie, voorspelbaarheid en traagheid.

Maar onze maatschappij verandert snel en dan is die methode contraproductief. We dreigen hopeloos achter de feiten aan te hollen als we nog langer wachten met de hervorming. Nu al hebben we afstudeerrichtingen die geen aansluiting meer vinden op de arbeidsmarkt.

Maar als we de manier van werken willen veranderen, moet de organisatie volgen. Beslissingsprocessen minder centraliseren en mensen in het veld de nodige autonomie geven om te experimenteren en falen mag, zolang

ze mee eigenaar blijven van het veranderingsproces. Peter Hinssen noemt dit de transfer van 'workforce' naar 'thinkforce'. De organisatie kan zo doorgroeien tot co-creatie, waarbinnen innovaties tot stand komen en kunnen geïmplementeerd worden.

En er liggen wel wat innovaties op het bord van de minister: De capaciteitsproblematiek versus scholenbouw, bv 2 204 extra plaatsen in de stad Antwerpen. Tegen 2024 kan dit niet gerealiseerd worden met een gesloten enveloppe.

Het loopbaanpact: een schoolopdracht i.p.v. een prestatieregeling, de job van leraar aantrekkelijker maken door instap- en uitgroei banen. Tegen 2020 hebben we 1 700 extra leerkrachten nodig, terwijl de instroom in de lerarenopleiding al twee jaar afneemt.

Hervorming van de lerarenopleiding: vandaag is voor 40% van de aspirant leerkracht het onderwijs een tweede of derde keuze. De bagage moet steviger via een instaproef en de aanvangsbegeleiding moet uitgebouwd worden zonder mentoraatsuren.

Van eindtermen naar kerndoelen met de nadruk op het competentiegericht onderwijs, afgestemd op de arbeidsmarkt.

Bestuurlijke schaalvergroting voor het katholiek onderwijs van 800 naar 180 SB

met een professionalisering van de bestuurders.

De hervorming van het SO waarbij de politici nog steeds naar een consensus zoeken en waarbij de idealen van het begin erg afgezwakt zijn. Men neemt het woord hervorming al niet meer in de mond en men spreekt voorzichtig van een modernisering van het onderwijs.

De slotvraag blijft: hoe kan een organisatie veranderen zonder extra middelen om ruimte te creëren en aan de slag te gaan?

Leerkrachten en directie moeten op het veld gedurende een bepaalde tijd kunnen werken aan vernieuwende projecten en dit binnen een regelluw kader. Zo worden zij betrokken bij de ideeën 'van Brussel' en kunnen politieke beslissingen meer kans krijgen om uitgewerkt te worden. Netwerking is daarbij broodnodig om de vinger aan de pols te houden en daar is onze organisatie meer dan klaar voor.

Daarom pleiten wij als DIVO voor co-creatie: geef de school terug aan de onderwijzers, wij zijn het die vaak het onmogelijke op het veld toch waarmaken.

Ik dank u.

Robert Vergauwen

Verslag STUDIEDAG DIVO 4 DECEMBER 2015

'Datageletterheid – Van Socr@tes tot .com'

4.1. 'De uitdagingen voor de toekomst van schools onderwijs vanuit pedagogisch perspectief' – Jan Masschelein

Professor Masschelein begon met een verwijzing naar het boek dat hij samen met Maarten Simons schreef ('Apologie van de school'), maar zijn uiteenzetting werd geen samenvatting van dat boek. Hij neemt het op voor de eigen-aardigheid van de school die vandaag vanuit vele hoeken als voorbijgestreefd beschouwd wordt. Uit die verdedigingsrede volgen ook een aantal uitdagingen waarop hij graag wil ingaan.

De basisstelling: de school is een unieke pedagogische vorm van omgaan met de nieuwe generatie. De Griekse wortels van het woord school (scholè) verwijzen naar leren of productie (van inzetbare vaardigheden), maar naar werken aan de eigen vorm(ing) en het ter beschikking stellen van kennis buiten de economische en politieke domeinen waar het scheppen van meerwaarde centraal staat. Het doel is dus niet produceren (met de bijhorende efficiëntiecontrole), maar zorg dragen.

Deze visie op de school heeft belangrijke implicaties. Om te beginnen zit er een opvatting over gelijkheid en vrijheid in die dwars staat op elke vorm van voorbestemming. Het zijn namelijk niet je gezin, de samenleving of je (aangeboren) natuur die de richting bepalen. De school moet het mogelijk maken om die bestemming vrij te maken/laten.

Tweede implicatie: samenlevingen hebben altijd getracht om de school te gebruiken/misbruiken voor initiatie of training die dan moet leiden tot vormen van socialisatie met de bedoeling de maatschappij te reproduceren. Dat is ook een vaak gehoorde kritiek op het onderwijs (het bestaande in stand trachten te houden). De school mag daar echter niet in meegaan, maar moet de reguliere gebruiken onderbreken en opheffen. In een beeldspraak: de motor wordt tijdelijk uit de auto genomen (waardoor die niet meer zal rijden) zodat die op tafel kan gelegd worden

om te bestuderen. Alleen op die manier vermijden we opnieuw de voorbestemming die ook bij de eerste implicatie besproken werd. Anders gezegd: doel is om zelf bestemming te kunnen geven aan je leven.

Uit het voorgaande volgt automatisch de derde implicatie: de school heeft een revolutionair en utopisch karakter, omdat ze voor iedereen de radicale ambitie heeft dat potentieel iedereen alles kan leren. Dit kan en mag dus niet ingeperkt worden door enige vorm van voorbestemming. Wat kan en moet geleerd worden, zal dus niet vooraf vastgelegd mogen worden. Dit is een geheel andere manier van kijken dan we vandaag allemaal gewoon zijn, namelijk dat de school gericht zou moeten zijn op talentontwikkeling. Dit reduceert de school immers tot selectiemechanisme of facilitator en daarmee verdwijnt meteen het utopisch karakter, omdat de 'voorbestemdheid' (= waarin ben je van nature sterk) ten onrechte het uitgangspunt wordt. Je kan die tegendraadse keuze tegen talentontwikkeling als een hardnekkige vorm van optimisme beschouwen, terwijl anderen dit eerder als naïef zullen bestempelen. In elk geval zou de school de maatschappelijke orde telkens op het spel moeten zetten en dat leidt tot weerstand. Er is daarom steeds de neiging om de school te 'temmen' via bijvoorbeeld ingangsproeven die in se voorrang geven aan voorbestemming.

Ter aanvulling: het voorgaande wil niet zeggen dat iedereen alles moet leren, maar wel dat iedereen alles *kan* leren.

Er sneuvelen nog meer aannames: de school mag geen dienstverlening zijn aan individuen, waarmee grote vraagtekens geplaatst worden bij de steeds meer ingeburgerde neiging om te labelen en vervolgens te differentiëren. De school moet daarentegen vertrekken van gelijke leerlingen in de zin dat iedereen de kans krijgt om gelijk en vrij te leren (en niet als dochter/zoon van of – in de meer moderne variant daarvan – als leerling met die bepaalde leerstoornis waardoor bepaalde trajecten al bij voorbaat uitgesloten worden). We komen dan opnieuw bij de voorbestemming uit.

En nog zo eentje: zodra je de efficiëntie van leren centraal stelt, gooi je de gelijkheids- en vrijheidsgedachte overboord. Ter vergelijking: niemand zal beweren dat de democratie de meest efficiënte bestuursvorm is ...

We buigen ons vervolgens even over de vraag over welk leren we hier dan spreken, want leren kan tegenwoordig overal. Denk aan levenslang leren dat ook buiten een schoolcontext kan plaatsvinden. De kapstok is hier het begrip vorming en dat is niet hetzelfde als wat we gangbaar onder schools leren verstaan. Zoals een atleet zich via training in conditie brengt voor een wedstrijd, zorgt de school ervoor dat de leerling zichzelf 'in vorm brengt'. Om die vergelijking door te trekken: de finaliteit is niet om topprestaties te leveren (dat moet tijdens de wedstrijd gebeuren), maar om voorbereid te zijn. Daarvoor is tegelijkertijd betrokkenheid en afstand nodig, zodat alle kansen ontstaan om te komen tot een goede basisconditie én interesse die er aanvankelijk (vanuit de voorbestemming) wellicht nog niet was.

In het verlengde hiervan wordt ingegaan op het belang van (basis)grammatica's. Voor taal – waar we het meest vertrouwd zijn met grammatica – is de grammatica bijvoorbeeld niet louter taal, maar de materialisering of veruitwendiging van wat in handelingen besloten ligt. Dit laat ons nu net toe om vernieuwend te denken. Bij grammatica gaat het dus niet om de onmiddellijke opbrengst of om al doende leren, want dan creëren we geen afstand en kunnen we niet 'stilstaan bij'. Je kan dit vergelijken met het begrip geletterdheid waar het over veel meer gaat dan enkel functioneel lezen.

Dit pleidooi voor basisgrammatica's staat haaks op het ervaringsgericht leren vanuit levensechte situaties, omdat de noodzakelijke breuk/afstand voor het leren daar helemaal opgeheven wordt. Om terug te keren naar taal: zoals je de afzonderlijke letters van het alfabet niet tegenkomt in concrete taal, zal je alle vogels op een prent met een basisoverzicht van de vogelsoorten ook nooit samen in de natuur te zien krijgen.

Hierop voortbordurend: het schrift is bijzonder belangrijk, omdat het (gesproken) woordenstromen vertraagt op een plat vlak en het ons op die manier mogelijk maakt om los te komen van die woordenstromen. Het schrift reproduceert taal op papier in discrete/gescheiden letters, waardoor je kan stilstaan bij de betekenis en die taal kan manipuleren (in alle betekenissen van het woord). Interessante kanttekening: dit vraagt dosering in een voorbereid (of geconditioneerd/in vorm gebracht) lichaam met nieuwe vormen van disciplineren zoals leren stilzitten om te lezen of te schrijven. Ter aanvulling: ook luisteren en zien worden op deze manier gegrammatiseerd. Het resultaat is dat je niet langer de gevangene blijft van je eigen leefwereld. De pedagogie is dan de kunst om dit leren te organiseren.

Professor Masschelein ziet vier uitdagingen: digitalisering, virtualisering, personalisering en kapitalisering.

Vooraf: bij digitalisering gaat het niet over kennis en informatie, maar wordt het middel om dit over te brengen bedoeld. Bij wat volgt, is het ook niet de intentie om de traditionele school te restaureren.

De school moet niet concurreren met het internet, maar anderzijds kunnen we de moderne technologie niet wegdenken, zodat we ons zouden kunnen beperken tot de klassieke, wetenschappelijke en literaire geletterdheid. Kern van de zaak blijft echter wel dat digitalisering niet mag gelimiteerd worden tot competenties of socialisatie inzake digitale media, want die zaken zullen elders wel geleerd worden. De juiste vraag is: hoe verhouden we ons tot die digitalisering? En dat hoeft echt niet te leiden tot meer ICT op school. Te illustratie kan verwezen worden naar de toegenomen rol van schermen (na het bord en het schrift). Het zijn absolute aandachtstrekkers, maar in hoeverre 'vangen' ze eerder de aandacht dan dat ze die 'vormen'? Denk bijvoorbeeld aan allerlei marketingstrategieën die het moeilijk maken om afstand te nemen van wat op een scherm gepresenteerd wordt. Dit is in elk geval een pleidooi om schermen en beelden te koppelen aan vorming, wat – zoals hierboven werd toegelicht – iets fundamenteel anders is dan competentieontwikkelen. Om enkele begrippen te verbinden: wat is vandaag bij leerlingen de technologische basiskennis (de basisgrammatica) van het internet of van digitale communicatie? Wat betekent het om voortdurend deel uit te maken van netwerken? Een andere vergelijking: de zoekalgoritmes van Google zouden openbaar gemaakt moeten worden, zodat je tenminste zicht kan krijgen op de manieren waarop je beïnvloed wordt.

Virtualisering is een reproductie van de wereld op een scherm, maar die 'leeff' niet en betekent daardoor niets. Hier is het doel om een praktijk voor digitale media te ontwikkelen, zoals dat vroeger ook voor het boek moest gebeuren. Ook bij deze tweede uitdaging zijn pertinente vragen te stellen. Hoe kunnen we de

audiovisuele wereld tot leerstof maken (= de productiezijde)? Hoe kunnen we geest en lichaam hiervoor disciplineren (= de ontvangstzijde)? Het zou bijvoorbeeld interessanter zijn om niet individueel naar een scherm te kijken, maar samen, waardoor de beelden gedisciplineerd kunnen worden (zoals de letters dat voor taal doen).

Personalisering is de derde uitdaging en daarmee wordt bedoeld dat we steeds meer werken op maat van elke leerling met dus de focus op verschil. Dit brengt de vrijheid en gelijkheid in gevaar, omdat de individuele leerling – met zijn talent en beleving – de maat van alles wordt. Spreken over 'de' leerling wordt vandaag als een te generieke term beschouwd en daardoor onrechtvaardig gevonden. De nadruk op die uniciteit van de persoon zorgt er echter voor dat er geen 'buiten' meer is. Alles wat goed of fout loopt, ligt hierdoor 'binnen' het individu en dat zorgt dan weer voor een (te) grote responsabilisering. Aandacht voor het unieke lijkt dus bevrijdend, maar doet in wezen het omgekeerde, namelijk je bestemming vooraf vastleggen op basis van je aangeboren talenten en tekortkomingen. We moeten dus opletten voor te grote differentiatie, omdat die het vormen van een basisconditie en het ontdekken van interesses in de weg kan staan. Je moet immers de mogelijkheid openlaten om de leerling uit zijn eigen leefwereld te trekken en dat wordt moeilijk wanneer we leerlingen constant tracken binnen geïndividualiseerde leertrajecten (= zit deze leerling nog op de vooraf uitgestippelde koers?). Op die manier kom je enkel nog jezelf tegen en niet meer de wereld waarover het zou moeten gaan.

Als vierde en laatste uitdaging wordt kapitalisering besproken: de school moet produceren en dat moet vooral efficiënt en effectief gebeuren. Ook de Europese Commissie trekt volop die kaart: vooraf vastgelegde leertrajecten zijn de norm en iedereen moet individueel en optimaal de eigen talenten ontwikkelen in termen van meetbare en inzetbare leeruitkomsten. Er moet dus meerwaarde gecreëerd worden. In deze visie wordt de school gereduceerd tot een leeromgeving (naast andere) met individuele leertrajecten binnen gesloten processen met 'investeringen' en 'opbrengsten'. We bepalen dan vooraf de toekomst van onze kinderen en laten voor die kinderen geen enkele ruimte meer om daar zelf een inbreng in te hebben. We staan dan heel ver van wat volgens professor Masschelein een school zou moeten zijn.

Ter afronding nog drie adviezen: we moeten de toekomst uit handen durven geven, we moeten op school vertragen in plaats van voortdurend te accelereren (en achter de feiten aan te hollen) en we moeten scholen vrijstellen van productiviteitseisen die er niet thuishoren.

Van harte aanbevolen voor wie meer wil weten over dit thema:

- 'Apologie van de school – een publiek zaak' van Jan Masschelein en Maarten Simons
- 'De terugkeer van het gezag – waarom kinderen niets meer leren' van Frank Furedi

4.2. 'Een pedagogische focus op meten in het onderwijs' – Roger Standaert

We hebben ervoor gekozen om niet de hele presentatie uit te schrijven. We beperken ons tot enkele aanvullingen bij de PowerPointpresentatie die beschikbaar is op de website van DIVO.

Professor Standaert belooft een andere focus te leggen dan in zijn boek en dan tijdens zijn uiteenzetting op het directiecongres. Hij wil het begrip 'meten' fenomenologisch benaderen en een aantal vragen opwerpen waarop meten een antwoord kan geven.

Hij ziet drie componenten in de visie op kwaliteit: de kwaliteit van de doelstellingen (bijvoorbeeld de eindtermen), de kwaliteit van de strategieën en processen en de kwaliteit van de rendementsmeting (worden de doelen bereikt of niet). Daarnaast gaat hij in op een reeks spanningsvelden waarover bij een toegediscussie iedereen wel een mening heeft. Enkele illustraties: bij de spanning tussen vakgericht of vakoverschrijdend kan opgemerkt worden dat heel wat Nobelprijzen vandaag aan multidisciplinaire teams worden toegekend. Bij de spanning tussen systematisch en exemplarisch wordt verwezen naar de snelheid van maatschappelijke veranderingen waardoor een exemplarische opbouw aangewezen is. De spanning onmiddellijk versus beklijvend resultaat raakt aan de discussie over het al dan niet behouden van examens. Zich oppepen voor

Besluit

- Afstand nemen van denken in Gausstermen
- Geleidelijk evolueren naar talentvisie
- Stappenplan uitwerken: kettingprincipe
- Toekomst is levenslang leren
- Synergie macro-meso-micro: twee lijnen
 - Participeren in macrobeleid

een toetsmoment leidt niet altijd tot diep leren. Bij toetsbaar en oefenbaar wordt gewaarschuwd voor de Angelsaksische visie dat wat niet getoetst kan worden, automatisch niet waardevol zou zijn.

Professor Standaert blijft vervolgens even stilstaan bij de bepaling van het minimum en het effect hiervan op de ongekwalificeerde uitstroom.

Traditioneel werd meten vaak ingezet als selectiemiddel. In ontwikkelingslanden doet men dit vaak nog omwille van geldgebrek. In een land als België met een leerplicht/leerrecht tot 18 jaar kunnen wel vragen gesteld worden bij het belang van selecteren.

Werken met een normaalverdeling is deterministisch: er zullen altijd zwakke en sterke leerlingen zijn (naast de grote groep middelmaat). Anders geformuleerd: ook in een klas met uitsluitend Einsteins zullen er zwakke en sterke leerlingen zijn. Zo'n manier van werken heeft een belangrijke impact op het zelfbeeld van leerlingen. Wat doet het met een leerling om constant onder het gemiddelde te zitten (met de bedenking dat inspanningen de rangorde niet wijzigen, omdat ook de sterkere leerlingen vooruitgaan)? Zijn we niet verslaafd aan de normaalverdeling?

Vanuit een pedagogische benadering moet je een onderscheid maken tussen meten en evalueren. Je kan in het onderwijs dan wel (bijna) alles meten, maar welke waarde geef je daaraan? Belangrijk is om de leerling mee verantwoordelijk te maken voor de eigen vorming en daardoor af te stappen van onze fascinatie voor de Gauss-curve.

In een volgend punt wordt onze manier van meten kritisch belicht. In de menswetenschappen wordt vaak gewerkt met (wetenschappelijk ogende) schalen die geen duidelijk begin- of eindpunt hebben. Dit zou tot enige nederigheid moeten leiden. Er kan dan ook beter overgestapt worden naar omschrijvende beoordelingen (beter/slechter) in plaats van vast te houden aan weinigzeggende punten, waardoor we bijvoorbeeld een score van 35 fouten op het Groot Nederlands Dictee een mooie prestatie noemen ... In die lijn wordt ook gepleit voor formatieve toetsen waardoor kort op de bal gecheckt kan worden welke vaardigheden al dan niet verworven werden.

Aanvulling bij de slide over de meetniveaus: synergie tussen de drie niveaus is belangrijk, zodat ze elkaar versterken en niet losjes naast elkaar functioneren.

4.3. 'Datawarehouse' – Liese van Proeyen

Vanuit AgODi krijgen we een stand van zaken inzake het databeheer en wat de scholen in de toekomst nog mogen verwachten. Kernboodschap: AgODi wil de scholen een aantal administratieve taken uit handen nemen (planlastvermindering in lijn met operatie Tarra), maar moet daarbij wel oog hebben voor bepaalde privacyaspecten.

Enkele voorbeelden:

- afwezigheden met B-code en rol van de CLB's;
- afschaffen van de spoedtelling zodra Discimus helemaal op orde is;
- leer- en ervaringsdatabank met link naar VDAB;
- regeling voor de kinderbijslag van de meerderjarige leerlingen (in plaats van het schoolattest);
- koppeling met de databanken van andere overheden (Financiën voor de lonen en Inburgering voor de ingeschreven nieuwkomers);
- een aantal RSZ-gebonden aangiften.

Er wordt nog eens herhaald dat dubbele inschrijvingen nu ook al via de

administratieve schoolpakketten kunnen getraceerd worden. Bij contacten met schoolsecretariaten blijkt de info over die mogelijkheid nog niet overal beschikbaar te zijn.

Discimus wordt verder uitgebouwd met als bedoeling scholen niet langer afhankelijk te maken van de gegevens die de vorige school moet doorsturen.

Bij Mijn Onderwijs wordt gewerkt naar meer tweerichtingsverkeer. Scholen zullen tabellen zelf kunnen clusteren en zullen ook hun eigen referentiekader kunnen kiezen.

Vragen uit de zaal

a) Zal een coördinerend directeur toegang krijgen tot de gegevens van alle scholen van zijn scholengemeenschap/scholengroep?

Nee, dat zal niet automatisch kunnen. De schoolbeheerder van Mijn Onderwijs kan wel rechten toekennen.

b) Komt er een oplossing voor de dubbeltellingen bij personeelsgegevens (bijvoorbeeld een afwezigheid van een leraar die lesgeeft in twee administratieve scholen op één campus)?

In een eerste fase is dit nog niet geregeld, maar het wordt wel meegenomen voor later.

4.4. 'Kwaliteitsontwikkeling – Visie, ja zonder meer, maar dan wel met actie graag!' – Eddy Willems

Ook voor deze spreker kunnen we ons beperken tot enkele aanvullingen bij de prima PowerPointpresentatie (beschikbaar op de website van DIVO).

Bij de slide over de bevraging van oud-leerlingen

- Een uitgebreide vragenlijst wordt in oktober van jaar X+1 aan de oud-leerlingen bezorgd. Kernvraag: ben je goed voorbereid aan het hoger onderwijs begonnen?
- Er worden 19 seminaries in de vrije ruimte aangeboden (o.m. Chinees, Spaans, filosofie, elektronica, statistiek en toegepaste psychologie).
- Met terugkoppeling wordt bedoeld dat op basis van feedback door oud-leerlingen de inhoud of de formulering van de vragen aangepast wordt.

Bij de slide over de bevraging van de oudertevredenheid

- Uit 60 vragen werden er 35 geselecteerd.
- De verbeterpunten werden besproken met de ouders.
- Uit die bespreking volgde onder meer de vaststelling dat de sterke punten van de school te weinig zichtbaar waren in de schoolpromo.

Bij de slide over de bevraging welbevinden personeel

- Geen one-shot actie op het moment dat er problemen zijn, maar systematisch doen (en best steeds in dezelfde periode van het schooljaar).
- Er wordt geen verschil gemaakt tussen de onderwijsvormen.
- Verder onderzoek naar aanleiding van een mindere score op een bepaalde vraag (in dit geval: "De directie is goed op de hoogte van wat er leeft onder de medewerkers").
- Gunstig neveneffect: je snijdt de pas af voor de tafelspringers die steeds hun punt op de agenda willen krijgen.

Bij de slide over leerkrachtenevaluatie door leerlingen

- De eerste drie jaar verplicht voor elke nieuwe leraar die zelf de evaluatoren mag kiezen (geïnspireerd door 'De leraar leert' van de VSK).
- Ook enkele vijftigplussers sluiten vrijwillig twee keer per jaar aan.
- Dene Magna: leerlingen observeren en beoordelen lessen van leraren waar ze zelf geen les van krijgen.

SFC Bevraging oud-leerlingen

- Harde data (via Mijn Onderwijs) – vaststelling – en dan?
- Bevraging van oud-leerlingen na 1 jaar hogere studies
- Doel: begeleiding (studiekeuze/leerlingen- en leerbegeleiding) - wat heb ik (niet) geleerd – welbevinden
- Bespreking pedagogische cel en CORA
- Prioriteiten en actie (schoolwerkplan)
- Chemie, seminarie statistiek, ingangsexamen geneeskunde, invulling seminaries (studiekeuze en motivatie), studiekeuzeproces SFC Hoger op
- Terugkoppeling oud-leerlingen

Bij de slides 'En dan nu: actie!'

- Er wordt een interne SID-in georganiseerd voor de klassen van 7BSO, omdat die leerlingen het minder goed deden in het hoger onderwijs. Boodschap: bied alternatieven aan.
- Visieweekend: in januari 2015 met 50 deelnemers in een hotel. In februari 2016 volgt een terugkomdag.

Bij de slide 'Wat neem je mee?'

- Gefaseerd = organiseer om de drie jaar een bevraging.
- Er was een verrassend hoge betrokkenheid vanwege de ouders.

Vraag uit de zaal

Dreigt op die manier geen enquête-itis?

De bevragingen worden bewust beperkt tot wat bij de interne kwaliteitszorg hoort. Dit betekent dat meestal niet wordt deelgenomen aan externe enquêtes.

4.5. 'Bolero crowdfunding' – Koen Schrever

Gewoontegetrouw levert gastheer KBC een spreker over een financieel onderwerp. Tijdens deze editie van de DIVO-studiedag kwamen we alles te weten over crowdfunding, een financieringsoplossing die in de lift zit. De uiteenzetting gaf een overzicht van de verschillende vormen en gaf ook aan waar er kansen voor het onderwijs zitten.

We onthielden onder meer het letterwoord FFF (family, friends and fools) die gewoonlijk in de eerste fase van de zoektocht naar kapitaal aangesproken worden. Crowdfunding voegt daar een vierde F aan toe (fans). We kregen ook uitleg over een creatieve vorm van crowdfunding, waarbij de investeerders de energievriendelijkheid van een (school)gebouw vergroten en vervolgens daarvoor vergoed worden door de bespaarde energiekosten, terwijl dit voor de eigenaar van het gebouw een aantal jaren een nuloperatie blijft.

Verslaggever: Jan De Boeck

Powerpoints op www.divo.be

6 Evaluatie van de studiedag.

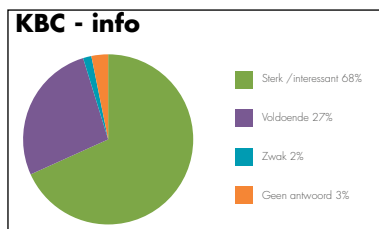
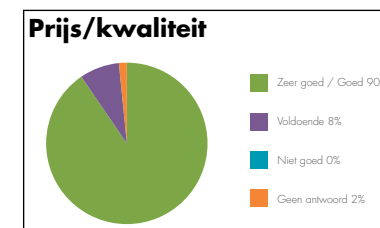
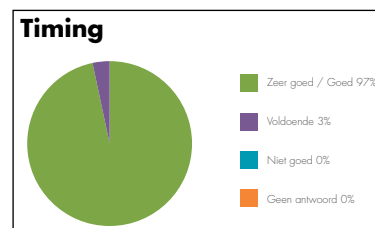
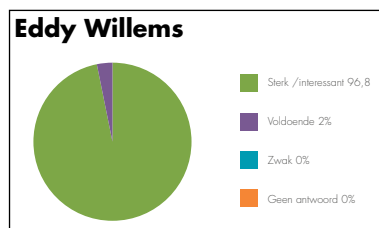
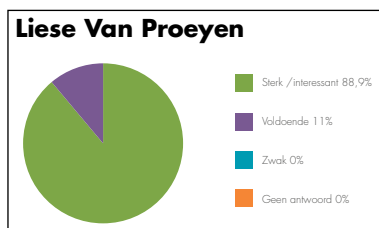
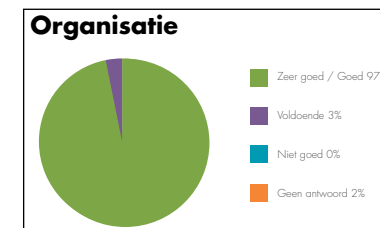
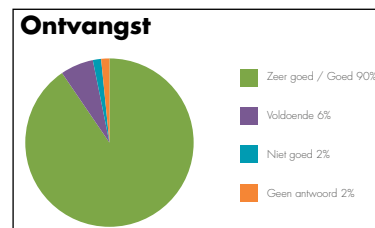
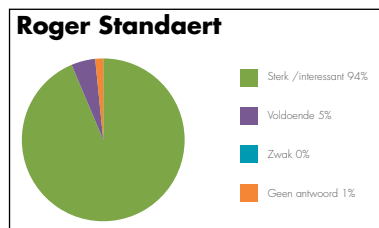
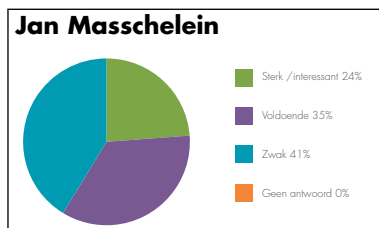
Aantal respondenten: 63 (= 42% van de aanwezigen)

(*) INHOUDELIJK:	Sterk / interessant	Voldoende	Zwak	Geen antwoord
Jan Masschelein	23,8%	34,9%	41,3%	0,0%
Roger Standaert	93,7%	4,8%	0%	1,6%
Liese Van Proeyen	88,9%	11,1%	0%	0,0%
Eddy Willems	96,8%	3,2%	0%	0,0%
KBC - info	68,3%	27,0%	1,6%	3,2%

(*) De schriftelijke opmerkingen en toelichtingen worden besproken door de stuurgroep.

(*) ALGEMEEN:	Zeer goed / Goed	Voldoende	Niet goed	Geen antwoord
Ontvangst	90%	6%	1,6%	1,6%
Organisatie	97%	3%	0%	0%
Timing	92%	3%	0%	0%
Prijs/kwaliteit	90%	8%	0%	1,6%
KBC - info	68,3%	27,0%	1,6%	3,2%

(*) De schriftelijke opmerkingen en toelichtingen worden besproken door de stuurgroep.

ROBERT VERGAUWEN (voorzitter) CODI SG LIEVEN GEVAERT

Sint Bavostraat 49 2610 Wilrijk
Tel. 0477 31 15 39 robert.vergauwen@lievengevaert.be

ETIENNE CARRETTE oud-directeur LEIEPOORT CAMPUS SINT-VINCENTIUS

Leeuwstraat 3 9800 Deinze
Tel. 0472 11 28 26 eca201248@gmail.com

JAN DE BOECK COLOMAplus

Tervuursesteenweg 2 2800 Mechelen
Tel 015 42 27 03 jan.de.boeck@colomaplus.be

HILDE DE BUSSER VRIJE SINT-LAMBERTUSSCHOLEN

Denis Voetsstraat 21 2260 Westerlo
Tel. 014 54 50 75 hilde.debusser@silawesterlo.be

LIEVEN DELVOYE O.-L.-VROUWEINSTITUUT

Boeschepestraat 14 8970 Poperinge
Tel. 057 334645 lieven.delvoye@vsop.be

PAUL DEPROST BuSO SCHOOL AAN DE WATERKANT

Stropkaai 38/A 9000 Gent
Tel. 09 222 15 84 directeur@waterkant.be

THEO GORSSEN (ondervoorzitter) Codi KSOM

Kruisven 23 2400 Mol
Tel. 014 20 20 10 theo.gorssen@ksom.be

KRIS LAZEURE SMSI COLLEGE

G. Gezelleplein 11 8900 Ieper
Tel. 057 20 05 59 kris.lazeure@smsi.be

ISIDOR MATHIJS WICO CAMPUS SALVATOR

Collegestraat 25 3930 Hamont-Achel
Tel. 011 44 02 00 isidor.mathijs@sah.wico.be

KATTY MOEYKENS AIDI BROEDERSCHOLEN HIÉRONYMUS

Nieuwstraat 91 9100 Sint-Niklaas
Tel. 03 780 36 40 moa@broeders.be

**GEERT RYSSEN (Redactie Nieuwsbrief & Website)
oud-AIDI BROEDERSCHOLEN HIÉRONYMUS**

Hoge Bokstraat 41 9111 Belsele
Tel. 0475 78 27 43 geertryssen@hotmail.com of info@divo.be

ANNICK THIENPONT SINT-FRANCISCUSINSTITUUT

Tuinstraat 105 9090 Melle
Tel. 09 230 79 11 annick.thienpont@sfimelle.be

ANN VANOBBERGHEN MARIA ASSUMPTALYCEUM

Stalkruidlaan 1 1020 Brussel
Tel. 02 268 29 77 ann.vanobberghen@mariaassumptalyceum.be

KARIN WUYTS SINT-MICHIELSCOLLEGE

Papenaardekenstraat 53 2900 Schoten
Tel. 03 658 54 68 karin_wuyts@telenet.be

**MAITÉ SCHIEPERS CoDi SCHOLENGEMEENSCHAP SINT-GORIK
(Brussel)**

maite.schiepers@sintgorik.be

V.U.: DIVO vzw, Papenaardekenstraat 53, 2900 Schoten

Eindredactie: Geert Ryssen, Hoge Bokstraat 41, 9111 Belsele

Erkenningsnummer P508189

IBAN: BE40 7330 0152 6263 / BIC: KREBBEBB

Bijdrage voor LIDMAATSCHAP DIVO: 25 EUR

Website: www.divo.be

Lay-out/Drukbegeleiding: Letteraap

Foto's: Lieven Delvoye

Met dank aan , gastheer bij onze studiedag